

Žydu vaikų istorijų įkūnijimas nacionalinėje meninėje konferencijoje Ariogaloje

Tarptautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti (toliau TK) kartu su Ariogalos gimnazijos Tolerancijos ugdymo centru, sukviėtė mokyklų bendruomenes, socialinius partnerius, bendraminčius dalyvauti nacionalinėje - meninėje konferencijoje „Žydu vaikų istorijos“. Šiuo renginiu siekiama prisiminti Lietuvoje gyvenusius žydus iki Antrojo pasaulinio karo kartu su jų istorijomis bei pagerbti nukentėjusius, minint Tarptautinę Holokausto aukų atminimo dieną.

Nacionalinė meninė konferencija Tolerancijos ugdymo centrų komandoms jau yra tapusi tradicine, rengiama bene aštuntą kartą. Kaip žinia, 2005 metais Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja paskelbė sausio 27-ąją kasmetine Tarptautine Holokausto aukų atminimo diena. Datos minėjimo simboliu buvo pasirinktas Aušvico koncentracijos stovyklos išlaisvinimas 1945 metais sausio 27-ąją. Šioje mirties stovykloje Antrojo pasaulinio karo metais nacių aukomis tapo apie 1,1–1,5 mln. žydu, rusų, lenkų, čigonų ir kitų tautybių žmonių. Šią datą mini daugelis demokratiškų valstybių visame pasaulyje.

Šiometinės konferencijos akcentas - meninės išraiškos priemonėmis supažindinti mokyklų bendruomenes, visuomenę su Lietuvos žydu vaikų istorijomis. Tad galima sakyti, jog susirinkę kartu 23 mokyklų mokiniai įkūnijo tokių pačių vardus, pavardes, svajones, žaidimus, užrašytus dienoraščiuose paskutinius sakinius, išgyvenimus ir likimus. Nupūskime užmaršties dulkes nuo seno fotografijų albumo, išsižiūrėkime į žmonių veidus, prisiminkime ką jie patyrė gete, meniniame sveikinime kalbėjo renginio šeimininkai, Raseinių rajono Ariogalos gimnazijos mokiniai. Šios švietimo įstaigos direktoriaus pavaduotoja ugdymui Ingrida Jankauskienė džiaugėsi įvairove, kad toks renginys Ariogaloje minimas jau 4 kartą ir šiemet pasirinkta jautri vaikų tema.

TK vykdomasis direktorius Ronaldas Račinskas dėkojo mokytojams, kurie įtraukia mokinius į šios simbolinės tradicijos paminėjimus sausio pabaigoje. Ronaldas Račinskas savo kalboje atkreipė dėmesį į tai, jog pagal nacistinę politiką buvo nusikaltę net nekalbantys vaikai, buvo sunaikintos jų svajonės, buvo sunaikinti tie, kurie turėjo gyventi ir kurti ateities kartoms. Tarptautinės komisijos vadovas pasidžiaugė, jog į renginį atvyko pagrindinių Lietuvos žydu bendruomenių iš Vilniaus, Kauno, Šiaulių, Panevėžio atstovai, kartu skatinamas pažinimas, jog per penkiolika metų daugėja Tolerancijos ugdymo centrų ir kartu didėja siekis keisti Lietuvą į tauresnę, pažangesnę. Prie bendrų Tolerancijos

ugdymo centrų veiklų oficialiai prisijungė Kauno Kazio Griniaus progimnazija su kuria, renginio metu, Tarptautinės komisijos vadovas pasirašė bendradarbiavimo sutartį.

Renginio dalyviams iš Strasbūro atskriejo Nepriklausomybės Akto signataro, Tarptautinės komisijos pirmininko, Lietuvos Respublikos Seimo nario Emanuelio Zingerio žodžiai: „Šiandien su širdgėla prisimename Holokausto aukas. Lietuvai tai itin skaudus laikotarpis, kuomet netekome darbščios bendruomenės, kuri kūrė Šiaurės Jeruzalę. Mes privalome perduoti ateities kartoms praeities pamokas ir atminimą apie tai“.

Konferencijos dieną Ariogalos kultūros centre buvo eksponuojama Simon Karczmar (1903-1982 m.) darbų paroda „Paminklas Dieveniškėms“. Šio tapytojo darbų parodos apie šimtą kartų rengtos JAV, Meksikoje, Izraelyje. Būdamas vaikas Simonas į Dieveniškės būdavo atvežamas iš Varšuvos. Čia gavo įkvėpimą kūrybai, įsiminė miestelio idilę. Išgyvenęs karo tragediją, ilgą laiką dirbo kailių pramonėje ir tapyti pradėjo būdamas brandaus amžiaus. Ekranizuotame ir instrumentalizuotame darbų pristatyme dalyvavo Dieveniškių technologijų, verslo mokyklos Tolerancijos centro komanda bei iš Izraelio atvykęs, Holokausto metu išgelbėtas tapytojo sūnus Natan. Pastarasis sakė, nors ir nesupranta lietuvių kalbos, tačiau matydamas galiu pajauti, kas čia vyksta, tad esu sujaudintas, jog prisiminimus, istorijas atgamina vaikai, jaunimas. O pastarieji toliau literatūrinėmis, muzikinėmis, vaidybinėmis, video kompozicijomis pristatė gyvenusių žydų istorijas iš Merkinės, Vilkaviškio, Kėdainių, Kauno, Vilniaus, Kupiškio, Alytaus, Druskininkų, Mažeikių, Marijampolės, Kalvarijos ir kitų miestų bei miestelių. Tarsi pavyzdys apie tai, kas išliko tragiškais metais, kalbėjo VŠĮ „Šiaurės Jeruzalė“ direktorė Anna Avidan: „Esu Holokaustą išgyvenusių žmonių palikuonis, tad pirmas jausmas - padėka jums mokiniai, mokytojai, kurie daro tai, kas nėra privaloma, kas moko būsimus Lietuvos šviesuolius“. Šiaulių apskrities žydų bendruomenės pirmininkas Sania Kerbelis dalijosi išgyvenimais, jog lankantis prie egzekucijų duobių sunku suprasti, kas dėjosi galvose tų, kurie šaudė į beginklius vaikus, moteris, vyrus, senelius. Uždaryti Šiaulių gete žmonės, tuomet negalėjo įsivaizduoti kas atsitiks su jais. Sania Kerbelis išreiškė viltį, jog ateitis turi būti graži ir joje neturi vietos neapykantai.

„Mes, kaip ir jūs vaikai, vienodi. Iš jūsų, kurie dalyvaujate tokiuose renginiuose, nebus galima tikėtis kažko blogo, jūs gebėsite paneigti mitus ir stereotipus“, pavyzdžiais iš gyvenimo kalbėjo Kauno žydų bendruomenės pirmininkas Gercas Žakas. Įžvalgomis pasidalino Holokausto tyrinėtojai, knygų, publikacijų autoriai - profesorius Aleksandras Vitkus, gidu dirbantis Chaimas Bargmanas bei Raseinių krašto istorijos muziejaus specialistė, naujos knygos apie Raseinių krašto žydus autorė Lina Kantautienė.

Teatrinę kompoziciją „Žodžiai ant popieriaus dega krauju...“ pagal Icchoko Rudaševskio knygą „Vilniaus geto dienoraštis“ atlikdami Daugų Vlodo Mirono gimnazijos mokiniai (mokytoja Žiedūnė Maldonienė) tarsi iliustravo vaiko tikėjimą rytojumi, ateitimi.

Apibendrinant vykusį renginį galima sakyti - mes iš tiesų prisimename. Kalbant apie civilizuotos ateities kūrimo trajektorijas galima pridėti Vokietijos kanclerės Angelos Merkel prieš keletą mėnesių pasakytus žodžius Holokausto tema „Dirbkime kiekvieną dieną tam, kad tai, kas vyko prieš 80 metų, nepasikartotų...“.

Arūnas Mikalauskas

Klaipėdos r. Stepono Dariaus mokyklos

Istorijos ir pilietiškumo pagrindų mokytojas